

تاریخ سواد آموزی (مطالعه موردی، سواد آموزی در استان کردستان)^۱

رشید احمدرش

عضو هیئت علمی دانشگاه فرهنگیان کردستان، سنندج، ایران

چکیده

سواد و سواد آموزی خصوصاً سواد آموزی بزرگسالان یکی از مسائل عمده اجتماعی است که نیازمند توجه جدی نهادها و سازمان‌های مختلف اعم از دولتی و غیر دولتی است. عدم مراجعه و استقبال افراد کم سواد و بی سواد از کلاس‌هایی که به همت نهضت سواد آموزی برگزار می‌شود، در زمره مسائل عمده و اساسی‌ای است که تحقیق حاضر در صدد تبیین چرایی عدم مراجعه و استقبال بی سوادان از آن می‌باشد. این مطالعه که در بازه زمانی حدود دوسال و با همکاری تعداد زیادی از همکاران اعم از همکاران اصلی تحقیق و نیز مسولان، پرسشگران و مصاحبه شونده‌گان و خصوصاً ناظر محترم، درگستره استان کردستان انجام شده است، درصدد تبیین عوامل فرهنگی - اجتماعی، خانوادگی، اقتصادی و زمینه‌ای و روان شناختی مؤثر بر عدم استقبال بی سوادان از کلاس‌های نهضت سواد آموزی بوده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که آموزش‌های امروزی ما تداعی کننده و طوطی وار است و جایی برای تفکر و چالش یادگیرنده باقی نگذاشته است. در حالی که مدل امروزی آموزش نظریه پردازان گشتالتی هستند که تفکر خلاق و بارآور را مورد توجه قرار داده‌اند و بر اساس اصولی مانند تقارن، ترمیم و گشتالت ناقص به دنبال درگیری شناختی یادگیرنده در کلاس هستند.

واژه‌های کلیدی: سوادآموزی، بزرگسالان، نهضت سواد آموزی، استان کردستان.

^۱ این تحقیق با حمایت مالی معاونت سوادآموزی اداره کل آموزش و پرورش استان کردستان انجام شده است.

۱- مقدمه

بررسی مسائل و مشکلات سوادآموزی در کل کشور و به خصوص در استان محروم و حاشیه‌ای مانند استان کردستان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است چرا که عدم موفقیت در باسواد کردن بی‌سوادان جامعه در طی سالیان دراز علی‌رغم صرف هزینه گزاف و تأسیس سازمان‌های مختلف سوادآموزی با مدیریت‌های متفاوت و به کارگیری منابع مادی و نیروی انسانی قابل توجه، عدم توجه کافی به تجربیات قبلی مسائل و مشکلاتی است که از گذشته همواره موجود بوده و در هر دوره به هر شکلی خاص بر سر راه این پیکار بزرگ قد علم کرده است.

سوادآموزی می‌تواند از دیدگاه سیاسی منجر به مشارکت موثری توسط افراد در تصمیم‌گیری سیاسی-اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی واقع شود. از دیدگاه اقتصادی، افراد را به‌سوی رشد و توسعه درونزا و خلاق و هماهنگ با اجتماع کشور هدایت کند و از دیدگاه تخصصی جامعه را موفق سازد تا بر تکنولوژی‌هایی که میل به استفاده از آن‌ها را دارد، تسلط واقعی پیدا کند و همچنین از دیدگاه نهادی برای اتخاذ روش‌های هماهنگ و همکاری دائمی میان مسئولین برای تأمین خدمات پایه (بهداشت، درمان، فرهنگ، رفاه و غیره) عامل مساعد سازنده و تسهیل‌کننده باشد؛ اما اگر علل این عدم استقبال بررسی نشود، نمی‌توان به موارد ذکر رفته رسید.

سوادآموزی بیش از آن که یک اولویت آموزشی باشد، عالی‌ترین سرمایه‌گذاری برای آینده و اولین گام به سوی کسب همه اشکال جدید سواد مورد نیاز قرن بیست‌ویکم است. آرزوی ما دیدن قرنی است که در آن هر کودک و بزرگسالی، توانایی خواندن و استفاده از این مهارت را برای استقلال خود داشته باشد. از این رو، سوادآموزی در قرن بیست‌ویکم، بیش از هر زمان دیگری، زیربنای صلح و توسعه پایدار جوامع است. بر همین مبنا آموزش و به بیان دیگر سواد و علم آموزشی چون می‌تواند یک فرد، خانواده و در نهایت یک کشور را در مسیر پیشرفت قرار دهد، باید با تأکید مورد توجه قرار گیرد و موانع رسیدن به آن را آسیب‌شناسی و مورد واکاوی قرار داد، همچنین برای نمایان کردن اهمیت آموزش و نقش آن در پایداری جامعه رو به پیشرفت، باید عوامل و موانع تاثیرگذار بر گرایش به سوادآموزی مورد توجه و بررسی قرار گیرد. با توجه به اینکه، گرایش به سوادآموزی ممکن است تحت تأثیر عوامل متعددی قرار گیرد، در مطالعه حاضر سعی می‌شود با بررسی نحوه اثر گذاری اقتصاد، اجتماع، فرهنگ و نظایر کلی آن بر تحصیلات مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد تا تصویر روشنی مبنی بر اهمیت تحصیلات در پایداری جامعه و کاهش آسیب‌های اجتماعی و فردی و حتی پل توسعه یافتگی، با وجود آن از طرف دیگر بیان شود؛ بنابراین هدف اصلی این پژوهش شناخت و تبیین علل اصلی عدم استقبال بی‌سوادان از کلاس‌های سوادآموزی می‌باشد در اهمیت سوادآموزی در دنیای امروز همین بس که عبور از بی‌سوادی و ورود به دنیای باسوادی همچون عبور از مرز واقعی است. این مرز نه تنها باید مرز آگاهی باشد، بلکه باید مرزی باشد که انسان با عبور از آن به دنیایی پا بگذارد که شیوه زندگی، تفکر، احساس و فرهنگ غنی‌تری به روی او باز شود. بی‌سوادی نه تنها کمبودی قابل تأسف است بلکه علامتی است در کنار علائم دیگر که نشان دهنده از خود بیگانگی و حتی عقب افتادگی و علل آن است.

امروزه سواد دیگر به عنوان یک مهارت مطرح نیست، بلکه فعل و انفعالی از مهارت‌ها و منبعی پیچیده است که باعث می‌شود سوادآموز از انواع مفاد و متون، به ساخت معنی نائل آید (آنتاریو، ۲۰۰۴: ۵، به نقل از حکیم زاده و همکاران، ۱۳۹۴: ۶۵). برای سوادآموزی نباید یک نقطه پایان تصور کرد، بلکه سوادآموزی یک فرایند است؛ زیرا به واسطه سوادآموزی است که استفاده از فناوری‌های جدید، یادگیری زبان جدید و کسب مسئولیت‌های جدید برای انطباق با دنیای در حال تغییر میسر می‌شود. امروزه سواد، مهارتی بنیادی برای یادگیری، یادگیری انجام کار، یادگیری زیستن و باهم زیستن تلقی می‌شود. با این نگاه، امروزه دیگر ریشه‌کنی بی‌سوادی هدف نیست، بلکه غایت امر سوادآموزی، مشارکت و درگیری افراد در یادگیری مادام‌العمر از طریق دسترسی همگانی به فرهنگ نوشتاری است (حکیم‌زاده و همکاران، ۱۳۹۴: ۶۵).

با توجه به توضیحات فوق می‌توان گفت که یکی از موانع توسعه در سطح کشور یا استان، عدم توسعه آموزش که یکی از ابعاد توسعه فرهنگی است، می‌باشد. در سطح استان کردستان پیمایش هاب مختلفی وجود چشم‌گیر بی‌سوادان را تأیید می‌کنند. به نوعی که طبق سالنامه آماری آموزش استان کردستان سال ۱۳۹۲ از مجموع ۱۳۴۶۶۸۰ نفر، تعداد ۱۰۵۰۰۱۵ نفر باسواد بودند

(سالنامه آماری استان کردستان، ۱۳۹۲: فصل ۱۶). به این معنا که ۳۲ درصد از ساکنان استان کردستان، طبق گفته منبع ذکر شده توانایی خواندن و نوشتن یک متن ساده را ندارند. همچنین آخرین نتایج از خبرگزاری‌های رسمی چون ایسنا به تاریخ ۲۶ تیر ۹۴، استان کردستان دارای رتبه ۲ بی‌سواد در کشور است. طبق گفته‌های معاون سوادآموزی آموزش و پرورش کردستان در سرشماری سال ۹۰، تعداد بی‌سوادان کشور ۱۴/۵ درصد بوده است که ۹ میلیون و ۷۰۰ هزار نفر از آنها بی‌سواد مطلق و ۱۱ میلیون نیز کم‌سواد بوده‌اند و همچنین در سال ۹۰ در مجموع بیش از ۲۰ میلیون نفر از جمعیت ۷۰ میلیونی کشور، بی‌سواد و کم‌سواد بوده‌اند. استان کردستان که در رتبه دوم این نماگر کشوری قرار گرفته است، بر اساس سرشماری سال ۹۰، ۲۸۶ هزار بی‌سواد مطلق و ۲۶۲ هزار نفر کم‌سواد در کردستان وجود دارد (همان). با مقایسه ارقام سال ۹۰ و ۹۲ می‌توان به این امر اذعان داشت که فارغ از افزایش جمعیت و مهاجرت، نرخ بی‌سوادی گسترش یافته است.

آمارهای فوق نشان می‌دهد که نظام آموزش بزرگسالان در کشور به طور کل و استان کردستان به طور خاص با چالش‌های جدی روبه‌روست و هنوز باید مسئله بی‌سوادان بزرگسالان را جزء مسائل کلان کشور تلقی کرد؛ چرا که با توجه به تلاش‌های به عمل آمده تا امروز، موفقیت قابل توجهی حاصل نشده است. از طرفی، در کنار مسئله اساسی ریشه‌کنی بی‌سوادان در کل جامعه، در حال حاضر بررسی علل عدم استقبال بی‌سوادان از دوره‌های سوادآموزی، از جمله دغدغه‌های اصلی سازمان نهضت سوادآموزی است؛ بنابراین، پژوهش حاضر بر آن است تا به طور دقیق علل عدم استقبال بی‌سوادان از برنامه‌های سوادآموزی را بررسی کند. به بیان دیگر، این جستار در پی پاسخ به سؤال اصلی علل عدم استقبال بی‌سوادان از سوادآموزی در استان کردستان می‌باشد.

طبق آمارهای آموزشی استانداری کردستان که از نهضت سوادآموزی استان کردستان اخذ گردیده است، تعداد قبول شدگان در این دوره‌ها در سال ۱۳۹۱ که ۱۲۷۱۱ نفر بود که نسبت به سال ۱۳۹۰ که ۲۵۶۱۰ نفر کاهش یافته است (سالنامه آماری استانداری کردستان، فصل ۱۶). به تعبیری آمار قبول شدگان مقطع نهضت سوادآموزی به ۴۹ درصد کاهش یافته است که این خود هم دلیلی بر رجعت بی‌سوادان و کاهش تمایل به این دوره‌ها می‌باشد.

با توجه به تمامی گفته‌های بالا، وجود مسئله عدم استقبال پژوهش در حوزه استان کردستان را می‌توان در موارد خرد و کلان پایین جستجو کرد. در راستای رسیدن به توسعه ملی و قرار گرفتن در جایگاه‌های بالای بین‌المللی توسعه تک تک استان‌ها اهمیت ویژه‌ای دارد. استان کردستان نیز به‌عنوان پایه‌های رسیدن به این جایگاه، حوزه آموزش آن از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. بی‌سوادان معضلی است که خصوصاً نبود چاره‌جویی در آن نه تنها مسائل اجتماعی فراوانی را به دنبال دارد، بلکه رسیدن به توسعه پایدار را در سطح محلی و بین‌المللی با مشکل مواجه می‌کند. در نهایت لازم به ذکر است که در گزارش‌های توسعه انسانی سازمان ملل نیز به مفهوم آموزش و تحصیلات به‌عنوان یکی از شاخص‌های توسعه انسانی در کنار مفاهیم امید به‌زندگی و درآمد سرانه تاکید شده است که می‌تواند در جهت ارتقا کیفیت زندگی مردم مؤثر واقع گردد. از این رو ضرورت علمی، فرهنگی و اجتماعی، اقتصادی و حتی سیاسی مترتب بر انجام پژوهش حاضر بر کسی پوشیده نیست. لذا از طریق یافته‌های علمی و دقیق ناشی از انجام پژوهش میدانی حاضر ضمن اشراف بر دلایل عدم استقبال جامعه بی‌سوادان و کم‌سوادان استان کردستان از کلاس‌های نهضت سوادآموزی، می‌توان به برنامه ریزان فرهنگی و آموزشی، خصوصاً سازمان آموزش و پرورش در برنامه ریزی دقیق‌تر و صرف بهینه‌تر منابع انسانی و اقتصادی به جذب افراد بیشتر در کلاس‌های مورد اشاره کمک شایانی نمود. همچنین کمک به بالا بردن نرخ باسوادان در جامعه هدف (استان کردستان) در بلند مدت این استان را از مزایای فرهنگی و اجتماع یو اقتصادی مترتب بر این مساله منتفع خواهد نمود. بدیهی است که این امر به پویایی هر چه بیشتر استان از جنبه‌های مختلف کمک خواهد نمود و در نهایت راه برخورداری از توسعه‌ای همه جانبه و پایدار را هموارتر خواهد کرد.

۲- اهداف تحقیق:

۲-۱- هدف کلی:

شناسایی مسائل مرتبط با سوادآموزی در استان کردستان.

۲-۲- اهداف جزئی:

بررسی مجموعه عوامل مؤثر بر سواد آموزی کردستان.

۳- نظریه‌های سواد آموزی و آموزش بزرگسالان

بررسی ادبیات نظری موجود پیرامون مساله آموزش بزرگسالان و بی سوادان و کم سوادان بیانگر تنوع و تکثر در این نظریات است. از این رو می‌توان گفت که دیدگاه‌های نظری متعددی در مورد تدریس به بزرگسالان وجود دارد (نصر و کریمی، ۱۳۹۰).

نظریه کراس^۱

نظریه کراس به بررسی ویژگی‌های بزرگسالان پرداخته است. این نظریه خردسالان و بزرگسالان را بر مبنای متغیرهای شخصی و موقعیتی از یکدیگر جدا نموده است. از نظر او یادگیرندگان کودک، معمولاً شنوندگانی هستند که تنها اسیر بیرون یعنی انگیزه‌های از بیرون تعیین شده یادگیری هستند. آن‌ها یک برنامه آموزشی معین را در مدارس دنبال می‌کنند و فرآیند آموزش به آن‌ها تدریجی و مداوم است. دنیای این گروه، دنیای اطلاعات است. بر خلاف آن‌ها، یادگیرندگان بزرگسال دارای انگیزه‌های درونی هستند. بزرگسالان می‌خواهند آنچه خودشان دوست دارند، به آن‌ها آموزش داده شود و دنیای آن‌ها دنیای عمل است (نصر و کریمی، ۱۳۹۰).

نظریه نولز^۲

نولز تعریفش را از آندراگوژی در مقایسه با پداگوژی ارائه کرد و آنرا هنر و علم یاری رساندن به بزرگسالان در یادگیری تعریف کرد که بر تفاوت‌های بین آموزش کودکان (پداگوژی) و بزرگسالان تأکید می‌کند. به نظر نولز، هدف آموزش بزرگسالان باید خودشکوفایی فراگیران باشد. لذا در فرایند یادگیری باید کل وجود عاطفی، روانی و عقلانی فراگیران درگیر باشد. تأسیس آموزش بزرگسالان به عنوان حوزه‌های مستقل برای مطالعات دانشگاهی هدف مهمی برای نولز و بسیاری از هم عصران وی بود. توسعه آندراگوژی محور اصلی تلاش‌های گسترده نولز بود. نولز می‌کوشید تا به آموزش بزرگسالان به عنوان زمینه‌ای تخصصی و دانشگاهی رسمیت بخشد. نولز (۱۹۸۰) ادعا کرد که آندراگوژی هنر و علم تدریس به بزرگسالان در زمینه یادگیری است و شش فرض کلیدی برای آن بیان کرد:

- ۱- معلمان مسئولیت دارند تا به فراگیران در سیر طبیعی حرکت از وابستگی به غیر، به سمت خودگردانی کمک کنند.
- ۲- بزرگسالان تجربه‌های بسیاری دارند که همین ویژگی می‌تواند منبعی غنی برای یادگیری باشد.
- ۳- بزرگسالان آماده فراگیری مطلبی هستند که به آن‌ها در غلبه بر مسائل و وظایف زندگی واقعی کمک کند.
- ۴- فراگیران بزرگسال به آموزش و پرورش به عنوان وسیله‌ای برای رشد و توسعه صلاحیت می‌نگرند.
- ۵- فراگیران بزرگسال نیاز دارند تا دلیل یادگرفتن مطلبی را بدانند.
- ۶- قویترین انگیزه‌های یادگیری در بزرگسالان (مانند عزت نفس) درونی است.

بر اساس مفروضات فوق، تمام فعالیت‌های آموزشی، از طراحی برنامه تا روش‌های ارزشیابی، در آندراگوژی اجرا می‌شود. یکی از مفاهیم کلیدی در فعالیت‌های آموزشی، قراردادهای یادگیری است؛ فرایندی که در آن مربی و فراگیران با هم یاددهی/یادگیری را بررسی و نتایج یادگیری را تعیین می‌کنند. مفهوم همکاری بزرگسالان در طراحی فرایند آموزشی از ارزش‌های محوری آندراگوژی است. به نظر نولز، بزرگسالان نیاز دارند تا خودگردان باشند. الگوی پداگوژی پاسخگوی این تغییرات رشدی نیست. بزرگسالان خودگردان، هدفگرا، عمل‌نگر، حل‌کننده مسئله و بسیار باتجربه هستند (زندوانیان نائینی، ۱۳۸۷)

^۱ kras

^۲ noloz

۴- نظریه مک کلوزکی^۱

هوارد مک کلوزکی (۱۹۶۳) از مفهوم حاشیه‌زندگی به عنوان نظریه‌ای برای توضیح نحوه توسعه و پیشرفت بزرگسالان استفاده کرده است. او مفهوم "حاشیه" در زندگی بزرگسالان را از طریق دو مؤلفه کلیدی قدرت و بار توضیح می‌دهد. بار عبارت است از فشار یا مسئولیت داخلی یا خارجی که به خود، خانواده، کار، جامعه یا دیگران مربوط می‌شود؛ و قدرت به مجموعه‌های از منابع یا انرژی‌های مثبت مثل مهارت‌ها، موقعیت‌ها، خانواده، دوستان، جامعه و دیگران هستند که نقش حمایت کننده دارند؛ بنابراین مفهوم حاشیه از طریق نسبت بار به قدرت تعیین می‌گردد. اگر در یک فرد نسبت قدرت به بار فزونی گیرد، آن فرد انرژی زیادی برای شروع یک فعالیت خواهد داشت (کالنج، ۲۰۱۰). مک کلوزکی مفهوم آموزش بزرگسالان را بر اساس موقعیت‌های زندگی بزرگسالان تعریف کرده است، او بیان می‌کند که بزرگسالان دارای انرژی‌های خاصی هستند که برای ارضای دو نیاز به کار می‌رود: یکی نیاز به کسب دانش و دیگری نیاز به سازمان در موقعیت‌های زندگی؛ اما توان محدود بزرگسالان موجب می‌شود که بتوانند فقط در زمینه یکی از موقعیت‌های زندگی آموزش ببینند. (احدی، ۱۳۸۶، به نقل از صباغیان، ۱۳۸۹). بنابراین این نظریه را می‌توان یک رویکرد بین رشته‌ای دانست که ارتباط بین تجارب توصیف شده و مفاهیم آموزش بزرگسالان و روانشناسی بزرگسالان را امکان پذیر می‌کند. این نظریه را می‌توان رویکردی مناسب برای فهم ویژگی‌های جسمانی و روحانی بزرگسالان دانست. مک‌کلوزکی معتقد است جوانان به طور پیوسته در حال رشد، تغییر و تکامل هستند و این کوششی دائمی است که با استفاده از توانایی‌های در دسترس یک زندگی بهنجار را ممکن می‌کند. با این وجود چون برخی از افراد کنترل کمی بر جنبه‌های زندگی خود دارند، همیشه با بحران و مشکلات روبرو می‌شوند (سالر فانکا، ۲۰۱۲).

۵- نظریه کنوکس^۲

کنوکس در نظریه خود تحت عنوان "کفایت" می‌گوید، تمایل به آموزش در بزرگسالان، حاصل تفاوت میان کفایت واقعی و کفایت لازم برای احراز نقش‌های اجتماعی است. فرد بزرگسال علاوه بر نیازهای جسمی مانند گرسنگی و تشنگی، دارای مجموعه‌ای از نیازهای اجتماعی مانند موفقیت در شغل، کسب موقعیت اجتماعی و اقتصادی، توفیق در انجام وظیفه به عنوان پدر و مادر و غیره هستند که به شکل آرزوهای اجتماعی به او انگیزه می‌دهند تا تلاش کنند دانش، کفایت و کارایی بیشتری پیدا نمایند. وی نتیجه می‌گیرد، اگر برنامه‌های آموزش بزرگسالان با این نوع نیازها و علایق ارتباطی نداشته باشند، نمی‌توان انتظار داشت که بزرگسال برای مدت طولانی در کلاس شرکت کند (نصر و کریمی، ۱۳۹۰). درون مایه نظریه کنوکس اندیشه اختلاف بین سطح فعلی و مطلوب کفایت است. کنوکس کفایت را به عنوان ظرفیت رضایتمندانه انجام دادن امور تعریف کرده است. این کارایی نیز مستلزم ترکیبی از دانش، مهارت و نگرش‌هاست و ظاهراً علاوه بر کمک کردن، انگیزش و موفقیت بزرگسالان را در یادگیری توضیح می‌دهد. از نظر کنوکس مشارکت بزرگسالان در فعالیت‌های یادگیری در راستای افزایش کارایی و کفایت آن‌هاست. به زعم کنوکس فهم میزان اختلاف بین سطح فعلی و مطلوب کفایت و کارایی، انگیزش بزرگسالان را تشریح می‌کند و کمک می‌کند تا بزرگسالان مؤثرتر و علاقه مندانه تر یاد بگیرند. همچنین برخی از صفات شخصیتی مانند ارزش‌ها و علایق کاری را افزایش می‌دهد (گرین، ۲۰۰۲).

۶- تحقیقات داخلی

انصاری (۱۳۸۷) در پژوهشی تحت عنوان "بررسی عوامل مؤثر بر شرکت نکردن بزرگسالان بی‌سواد در کلاسهای سوادآموزی" سه دسته از عوامل فردی، خانوادگی و سازمانی را مورد بررسی قرارداد. یافته‌های این تحقیق دلایل زیر را نشان داد که عبارت‌اند از:

^۱ Mak klozki

^۲ Salyer FunkA

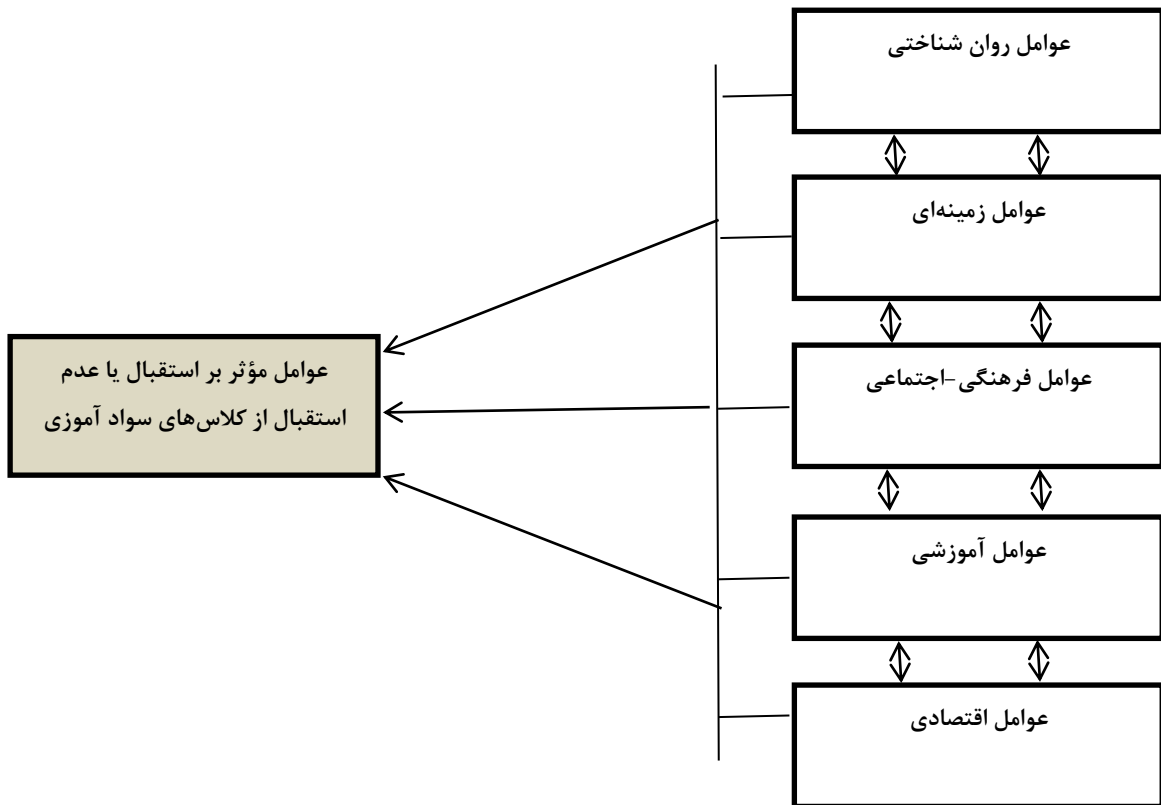
^۳ konoks

نداشتن انگیزه در بی سوادان، کهولت سن بی سوادان، وقت کافی نداشتن، احساس ناتوانی در یادگیری مطالب مؤثر و شرمندگی از افراد خانواده، نداشتن تسلط به زبان فارسی، خجالت کشیدن از سایر با سوادان کم سن و سال و مشکلات جسمی. محمودی (۱۳۷۹) در تحقیق خود عنوان می‌کند که بین کم تجربه بودن آموزشیاران، نامناسب بودن زمان برگزاری کلاس‌ها، ضعف بنیۀ مالی فراگیران، افزایش سن و خصوصیات فرهنگی- اجتماعی بیسوادان در عدم شرکت آن‌ها در کلاس‌ها رابطه معناداری وجود داشته است.

۷- تحقیقات خارجی

هایل (۲۰۰۴) انتظارات سوادآموزان از تحصیل، سطح عزت نفس، سطح درآمد خانوادگی، تربیت آموزشی، سطح حمایت و فرهنگ خانوادگی را در موفقیت و عدم موفقیت تحصیلی سوادآموزان مؤثر می‌داند. ووناکات (۲۰۰۴): تدوین برنامه‌هایی با طبیعتی غیرمدرسه‌ای و منطبق بودن آنچه ارائه می‌شود با بازار کار و بهبود زندگی واقعی در اثر آموزش را از مهم‌ترین جنبه‌ها بالارفتن علاقه‌مندی سوادآموزن به ادامه دوره و جلوگیری از ریزش آن می‌داند. بلزر (۲۰۰۳) اظهار می‌دارد که بزرگسالان اغلب به‌وسیله عوامل موقعیتی مانند مشکلات مالی، مشکلات سلامتی، فردی، خانوادگی تمایل برای ادامه تحصیل را از دست می‌دهند.

۸- مدل نظری تحقیق

نمودار ۱: مدل تحقیق

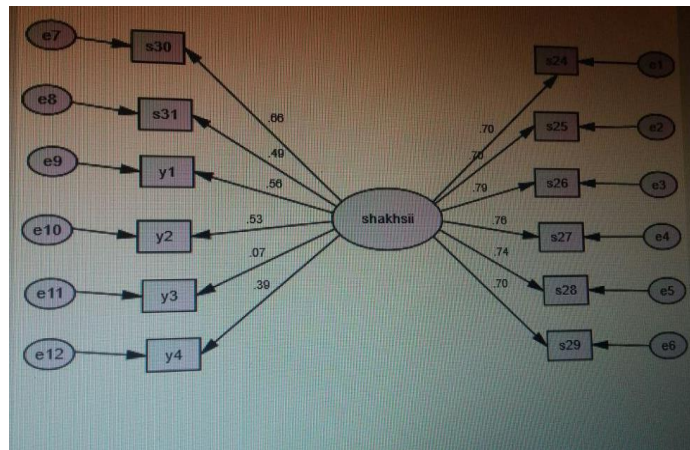
۹- روش شناسی پژوهش

روش تحقیق به کار رفته در این پژوهش از لحاظ هدف، کاربردی و از نظر شیوه جمع آوری و دریافت اطلاعات در حوزه مطالعات میدانی و همچنین از نظر ماهیت، کمی می‌باشد. لذا روش تحقیق در پژوهش حاضر از نوع توصیفی و غیر آزمایشی است. ابتدا جهت جمع آوری داده‌های مورد نیاز، از روش کمی و پرسشنامه محقق ساخته که قبلاً روایی و اعتبار آن سنجیده شده، استفاده شد. سپس با ایجاد یک میزگرد کارشناسی، مهم‌ترین عوامل مرتبط با سؤالات و اهداف تحقیق استخراج و به عنوان گویه های پرسشنامه تحقیق تدوین گردید.

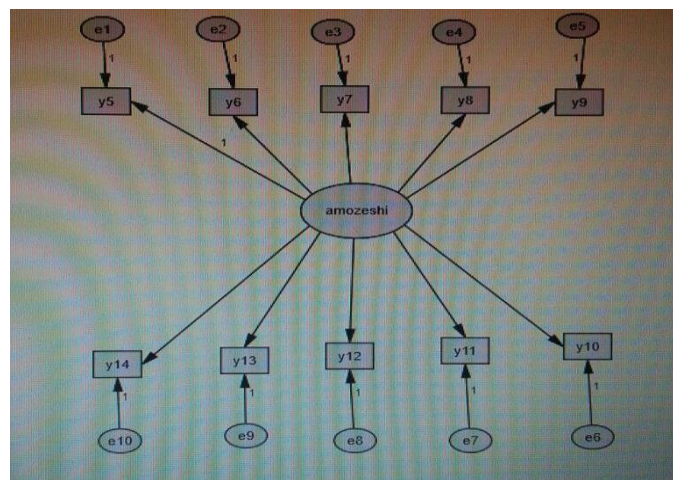
۱۰- ابزارهای اندازه‌گیری

ابزار گردآوری اطلاعات از طریق پرسشنامه انجام شده است. پرسشنامه حاوی تعدادی سؤال درباره متغیرهای مورد سنجش از جامعه مورد مطالعه است. این سؤالات با استفاده از تکنیک‌های خاص ونیزمقیاس هابه گونه‌ای ساخته شد که بتوان اطلاعات مورد نظر را از جامعه نمونه مورد مطالعه گردآوری کرد. اطلاعات مربوط به اندازه گیری داده‌های پژوهش شامل یک پرسش نامه معتبر جمع آوری گردید این پرسشنامه ۵۵ سؤال داشته و از پرسشگران خواسته شده بود که نظرات پاسخ دهندگان را بدون هیچ دخل و تصرفی ثبت نمایند.

تعیین پایایی سؤالات پرسشنامه با استفاده از تحلیل عامل تاییدی و نیز برگزاری پنل خبرگان و متخصصین

شکل شماره ۱- تحلیل عامل تاییدی برای متغیر عوامل شخصی

شکل ۲- تحلیل عامل تاییدی برای متغیر عوامل آموزشی

بخش	شهری		روستایی و غیر ساکن		جمع	قبولی ۱۳۹۳	تعداد بیسوادان
	مرد	زن	مرد	زن			
مریوان	۲۴۰۹	۳۸۳۳	۱۱۷۷	۳۱۴۵	۱۰۵۷۳	۲۲۹	۱۰۳۴۴
بانج	۱۶۰۱	۳۹۳۳	۱۰۲۸	۲۷۶۰	۹۳۳۳	۱۲۳	۹۱۸۰
سندج	۴۰۹۹	۳۳۰۵	۵۲۲	۱۱۹۱	۹۱۳۶	۳۲۲	۸۷۹۴
سفر	۱۸۴۹	۲۲۹۲	۷۹۴	۱۵۵۶	۸۲۹۰	۱۴۷	۸۴۵۳
دیواندره	۶۵۷	۱۱۴۲	۱۳۲۰	۳۷۰۶	۶۸۲۵	۲۰۵	۶۶۲۰
قروه	۱۱۷۴	۹۸۴	۲۰۲	۱۲۱۹	۳۵۷۹	۱۲۴	۳۴۵۵
سروآباد	۵۵	۱۱۲	۹۸۹	۲۳۲۲	۳۵۲۷	۱۲۴	۳۴۰۳
زویه	۴۰	۱۳۵	۶۵۳	۲۴۵۱	۳۲۷۸	۵۳	۳۲۲۵
دهگلان	۳۹۹	۷۱۷	۵۶۶	۱۵۷۸	۳۲۶۰	۱۲۰	۳۱۴۰
موجش	۳۲	۱۵۸	۷۰۶	۲۲۴۶	۳۱۲۲	۴۱۹	۲۹۴۳
بیمار	۴۴۸	۵۵۸	۵۵۵	۸۸۳	۲۴۴۳	۴۴۶	۲۴۱۷
کلانرزان	۳۳	۸۲	۵۶۵	۱۷۶۱	۲۴۴۳	۶۵	۲۳۷۸
کامیاران	۱۲۲۹	۱۳۵	۳۴۲	۳۸۲	۲۰۹۰	۲۲	۲۰۶۸
سریش آباد	۵۶	۲۴۷	۲۸۲	۱۰۹۶	۱۶۸۲	۲۵	۱۶۵۷
کرانی	۴۸	۹۳	۲۹۷	۷۹۰	۱۲۲۸	۳۵	۱۱۸۳
کل استان	۱۴۱۲۷	۱۹۷۳۸	۱۰۰۱۹	۲۷۱۳۷	۷۱۰۲۰	۲۰۹۸	۶۸۹۲۲

شکل ۳: آمار کل بیسوادان

۱۱- تجزیه و تحلیل داده‌ها

۱-۱۱- توصیف جمعیت شناختی نمونه آماری

در این بخش ویژگی‌های جمعیت شناختی پاسخگویان به تفکیک جنسیت، سن، تأهل، درآمد، تعداد فرزندان، مشخص شده است.

۱۱-۲- توصیف نمونه آماری بر اساس جنسیت

این جدول و نمودار ملاحظه می‌شود، از مجموع ۳۶۲ نفر از افراد مورد مطالعه ۲۲/۱ درصد از پاسخگویان مرد و ۷۷/۹ درصد زن بوده‌اند. آمارهای حاکی از آن است که به علت مسائل عمدتاً فرهنگی، اجتماعی و ارزشی معمولاً زنان و دختران از تحصیل محروم می‌شده‌اند.

جدول ۱: توصیف نمونه آماری بر اساس جنسیت

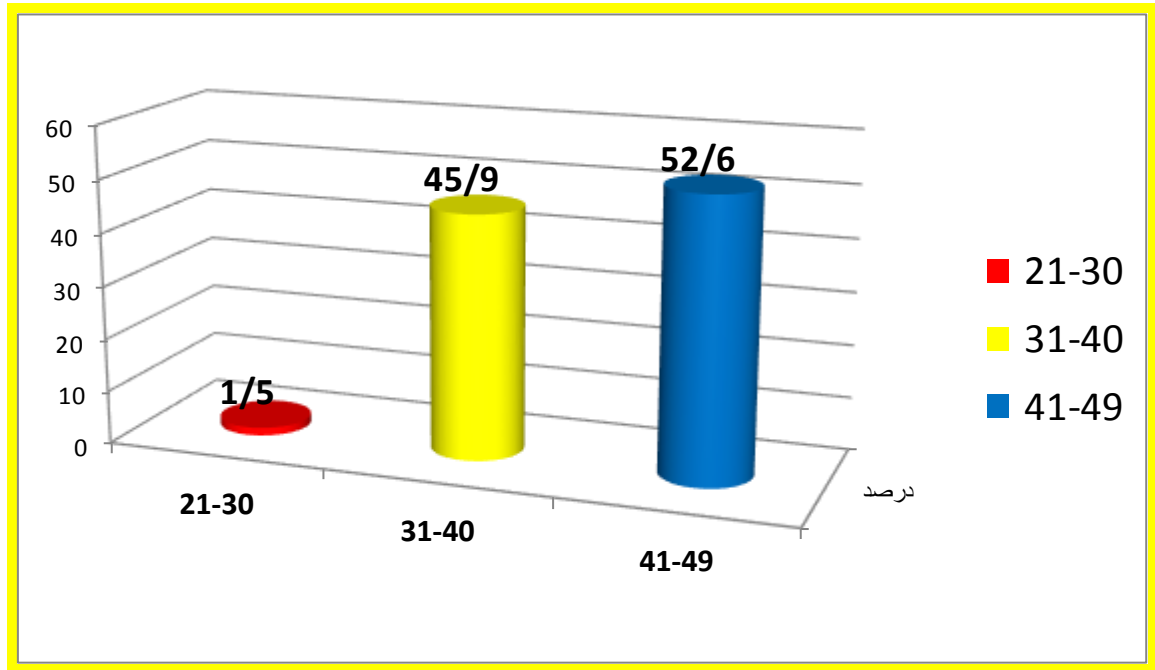
ارزش	مرد	زن	کل
فراوانی	۸۰	۲۸۲	۳۶۲
درصد	۲۲/۱	۷۷/۹	۱۰۰/۰
درصد ارزش	۲۲/۱	۷۷/۹	۱۰۰/۰
درصد انباشتی	۲۲/۱	۱۰۰/۰	

۱۱-۳- توصیف نمونه آماری بر اساس سن

اطلاعات مربوط به سن پاسخگویان در جدول زیر و در شکل ارائه شده است. همان طور که در این جدول و نمودار ملاحظه می‌شود، ۱،۵ درصد از پاسخگویان بین ۲۱ سال تا ۳۰ سال، ۴۵،۹ درصد از پاسخگویان بین ۳۱ تا ۴۰ سال و ۵۲،۶ درصد از پاسخگویان بین ۴۱ تا ۴۹ سال سن دارند.

جدول ۲: اطلاعات مربوط به سن پاسخگویان

گروه سنی	فراوانی	درصد
۳۰-۲۱	۲	۱/۵
۴۰-۳۱	۶۲	۴۵/۹
۴۹/۴۱	۷۱	۵۲/۶
کل	۱۳۵	۱۰۰/۰

نمودار ۲: اطلاعات مربوط به سن پاسخگویان

۴-۱۱- توصیف نمونه آماری بر اساس تأهل

اطلاعات مربوط به تأهل پاسخگویان در جدول زیر و شکل ارائه شده است. همان طور که در این جدول و نمودار ملاحظه می‌شود. از مجموع ۳۶۲ نفر از افراد مورد مطالعه، ۸۹/۵ درصد از پاسخگویان متأهل و ۱۰/۵ درصد از پاسخگویان مجرد هستند.

جدول ۳: وضعیت تأهل

حضور در کلاس	در درصد	درصد ارزش	درصد انباشتی
مجرد	۳۸	۱۰/۵	۱۰/۵
متأهل	۳۲۴	۸۹/۵	۱۰۰/۰
کل	۳۶۲	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰

۵-۱۱- توصیف نمونه آماری بر اساس درآمد

اطلاعات مربوط به درآمد پاسخگویان در جدول زیر ارائه شده است. همان طوری که در این جدول و نمودار ملاحظه می‌شود. ۴۵/۵ درصد از پاسخگویان درآمدشان کم، ۵۱/۱ درصد از پاسخگویان درآمدشان متوسط و ۳/۳ درصد از پاسخگویان درآمدشان زیاد هست.

جدول ۴: مربوط به وضعیت درآمد افراد

حضور در کلاس	درصد	درصد ارزش	درصد انباشتی
کم	۱۶۵	۴۵/۶	۴۵/۶
متوسط	۱۸۵	۵۱/۱	۹۶/۷
زیاد	۱۲	۳/۳	۱۰۰/۰
کل	۳۶۲	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰

یافته‌های جدول حاکی از آن است که بیشتر افراد مورد مطالعه دارای وضعیت درآمدی متوسط به پایین بوده‌اند. همین امر می‌تواند به عنوان عامل مهمی در میزان استقبال یا عدم استقبال افراد از کلاس‌های نهضت سوادآموزی مورد توجه قرار گیرد.

۱۲- توصیف نمونه آماری بر اساس شرکت کردن در کلاس‌های سوادآموزی

اطلاعات مربوط به تمایل به شرکت کردن در کلاس‌های سوادآموزی پاسخگویان در جدول زیر ارائه شده است. همان طور که در این جدول و نمودار ملاحظه می‌شود ۶۴/۶ درصد از پاسخگویان جواب داده اند که قبلاً در کلاس‌های سوادآموزی شرکت کرده‌اند و ۳۵/۴ درصد از پاسخگویان جواب خیر را دادند. همچنین حدود ۶۳ درصد که در کلاس شرکت خواهند کرد و ۳۷ درصد از افراد نیز گفته‌اند که در آینده هم در کلاس‌ها شرکت نخواهند کرد.

جدول ۵: مایل به حضور در کلاس

مایل به حضور در کلاس		درصد ارزش	درصد انباشتی
بله	۲۳۴	۶۴/۶	۶۴/۶
نه	۱۲۸	۳۵/۴	۱۰۰/۰
کل	۳۶۲	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰

حضور در کلاس		درصد ارزش	درصد انباشتی
بله	۲۲۸	۶۳/۰	۶۳/۰
نه	۱۳۴	۳۷/۰	۱۰۰/۰
کل	۳۶۲	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰

جدول ۶: آمار توصیفی مربوط به متغیرها و مؤلفه‌های پژوهش را نشان می‌دهد.

کشیدگی	چولیدگی	Max	Min	واریانس	انحراف معیار	مد	میانگین	
۰/۹۶	-۰/۷۶	۶۸	۲۰	۶۷/۱۵	۸/۱۹	۵۱	۵۱/۴۴	عامل فرهنگی
۱۱/۷۸	۱/۶۲	۷۲	۸	۳۵/۶۴	۵/۹۷	۲۰	۲۳/۱۵	عامل اقتصادی
۲۶/۵۱	۳/۲۷	۱۱۰	۱۳	۶۴/۸۵	۸/۰۵	۲۷	۳۰/۶۶	عامل انگیزشی
۰/۳۸	-۰/۰۳	۶۶	۰	۱۰۱/۴۹	۱۰/۰۷	۵۰	۳۴/۶۶	عامل آموزشی
۱۳/۵۵	۲/۳۹	۹۰	۱۰	۹۹/۹۴	۹/۹۹	۳۴	۲۹/۰۳	عامل خانوادگی
-۰/۱۷	-۱/۳۵	۲	۱	۰/۱۷	۰/۴۱	۲	۱/۷۷	جنس
-۰/۱۳	-۰/۶۶	۸	۱	۲/۱۰	۱/۴۴	۸	۶/۳۷	سن
-۱/۳۳	۰/۲۶	۴	۱	۱/۲۷	۱/۱۲	۱	۲/۲۷	شهر
۴/۷۲	-۲/۵۸	۲	۱	۰/۰۹	۰/۳۰	۲	۱/۸۹	تأهل
-۰/۸۹	۰/۲۶	۳	۱	۰/۳۱	۰/۵۵	۲	۱/۵۷	درآمد

حضور در کلاس	۱/۳۵	۱	۰/۴۷	۰/۲۲	۱	۲	۰/۶۱	-۱/۶۳
حضور در آینده	۱/۳۷	۱	۰/۴۸	۰/۲۳	۱	۲	۰/۵۴	-۱/۷۱

همان‌طور که جدول ۶ نشان می‌دهد بیشترین و کمترین میانگین به ترتیب مربوط به عامل فرهنگی و عامل اقتصادی می‌باشد. همچنین بیشترین و کمترین انحراف معیار به ترتیب مربوط به عامل آموزشی و عامل اقتصادی می‌باشد. براساس جدول بیشترین نمره مربوط به عامل انگیزشی و همچنین کمترین نمره مربوط به عامل آموزشی می‌باشد.

۱۳- یافته‌های استنباطی پژوهش

در این پژوهش برای به دست آوردن پایایی پرسشنامه، ابتدا روی گویه‌های این پرسشنامه تحلیل عاملی اکتشافی^۱ به روش مؤلفه‌های اصلی و با استفاده از چرخش واریماکس صورت گرفت که پنج عامل شناسایی شدند. ضمناً میزان KMO^2 مساوی ۰/۸۴ و آزمون کرویت بارتلت^۳ نیز معنی دار بود؛ که مطابق با عامل‌های شناسایی شده در کارهای قبلی می‌باشند.

جدول ۷: تحلیل عامل اکتشافی بر روی ماده‌های پرسشنامه

ردیف	ماده‌ها	عامل فرهنگی	عامل اقتصادی	عامل شخصی	عامل آموزشی	عامل خانوادگی
۱	سواد آموزی فقط برای کودکان و نوجوانان است.	*				
۲	سوادآموزی فقط برای مردان ضرورت دارد.	*				
۳	در فرهنگ ما زمانی که برای سوادآموزی صرف می‌شود عبادت است.	*				
۴	در باور ما کار و شغل از داشتن سواد خیلی مهم‌تر است.	*				
۵	تا زمانی که سوادآموزی به زبان مادری نباشد، به کلاس نمی‌روم.	*				
۶	باسوادی که از طرف مردم موفقیت و پیشرفت تلقی نمی‌شود.	*				
۷	از اینکه دیگران بفهمند من بی سوادم احساس خوبی ندارم	*				
۸	از نظر افراد اجتماع سواد آموزی با ارزش تلقی می‌شود.	*				
۹	دوستان و آشنایانم باسواد را خیلی مهم می‌دانند.	*				
۱۰	انتظار همسایه‌هایم این است که لازم است من باسواد باشم.	*				
۱۱	امروزه باسواد، به عنوان یک ارزش مهم قلمداد می‌شود.	*				
۱۲	امروزه باسواد یکی از ضرورت‌های هر شهروندی است.	*				
۱۳	داشتن سواد امروزه به عنوان یک باور ملی مطرح است.	*				
۱۴	مردم شهرمان سواد را یکی از پیش فرض‌های مقبولیت هر فردی می‌دانند.	*				
۱۵	داشتن سواد در جامعه باعث بهبود منزلت و احترام اجتماعی می‌شود.	*				
۱۶	کارفرمای من با آمدن من به کلاس سوادآموزی مخالف است.		*			

^۱ exploratory factor analysis

^۲ Kaiser-Meyer-OLKIN

^۳ Bartellett test of sphericity

			*	داشتن سواد باعث زیاد شدن فرصت‌های کسب درآمد می‌شود.	۱۷
			*	وضعیت اقتصادی ضعیف امکان سوادآموزی را از من گرفته است.	۱۸
			*	بسیاری از فرصت‌های درآمدی را به خاطر بیسوادی از دست داده‌ام.	۱۹
			*	به علت داشتن شغل دوم و سوم، فرصت رفتن به کلاس سوادآموزی را ندارم.	۲۰
			*	رفتن به کلاس سوادآموزی باعث می‌شود از کار و شغلم عقب بمانم.	۲۱
			*	سوادآموزی به توانایی من در حل مشکلات و مسائل زندگی و شغلی کمکی نمی‌کند.	۲۲
			*	هزینه‌های ایاب وذهاب برای رفتن به کلاس برای من زیاد است.	۲۳
			*	سواد در شغل و فعالیت‌هایی که دارم نقش زیادی دارد.	۲۴
		*		با وضعیت جسمانی که من دارم امکان سوادآموزی وجود ندارد.	۲۵
		*		بدون داشتن سواد زندگی کردن در دنیای پیچیده امروزی دشوار است.	۲۶
		*		چون بی سواد هستم از بسیاری از امکانات و ابزارهای زندگی و شغلی بی بهره‌ام.	۲۷
		*		من انسانی هستم که دوست دارم چیزهای جدید و تازه‌ای را بیاموزم.	۲۸
		*		من از بودن با افراد دیگر در کلاس درس احساس خوبی دارم.	۲۹
		*		من احساس نیاز به سوادآموزی نمی‌کنم.	۳۰
		*		من به آموختن سواد علاقه‌ای ندارم.	۳۱
		*		یادگیری محتوای کتاب‌ها برایم دشوار است.	۳۲
		*		مطالبی که آموزش می‌دهند متناسب با نیاز برای من نیست.	۳۳
		*		قدرت یادگیری ذهنی من برای سوادآموزی کاهش یافته است.	۳۴
		*		بسیاری از مطالب را نمی‌توانم به درستی درک و یاد بگیرم.	۳۵
	*			آموزش دهندگان درارایه مطالب ضعیف هستند.	۳۶
	*			آموزش دهندگان به نیازهای من توجهی ندارند.	۳۷
	*			آموزش دهندگان انگیزه لازم برای موفقیت کار خود ندارند.	۳۸
	*			مکان کلاس از لحاظ وسایل نشستن راحت نیست.	۳۹
	*			مکان کلاس از لحاظ نور و وسایل سرمایشی و گرمایشی مناسب نیست.	۴۰
	*			زمان برگزاری کلاس‌ها در هفته مناسب نیست.	۴۱
	*			طول برگزاری دوره‌ها طولانی و زیاد است.	۴۲
	*			امتحان وارزشیابی پایانی متناسب با مطالب آموخته شده نیست.	۴۳
	*			فرایند سوادآموزی دارای مقررات سختی است.	۴۴
	*			تجهیزات آموزشی کلاس‌ها (تخته کلاس، وسایل آموزش و...) مناسب نیست.	۴۵
	*			خانواده‌ام با شرکت من در کلاس سوادآموزی موافق نیستند.	۴۶
*				خانواده‌ام امکانات لازم برای رفتن من به کلاس سوادآموزی را فراهم نمی‌کنند.	۴۷

*				من جرات مطرح کردن رفتن به کلاس سوادآموزی را با خانواده‌ام ندارم.	۴۸
*				هیچ فردی در خانواده ما از طریق تحصیل به جایی نرسیده است.	۴۹
*				در خانواده ما زمانی برای پرداختن به سوادآموزی وجود ندارد.	۵۰
*				در خانواده ما، هیچ مشوقی برای با سواد بودن دیده نمی‌شود.	۵۱
*				در خانواده ما تفاوتی بین باسواد و بی سواد وجود ندارد.	۵۲
*				خانواده‌ام در مورد ثبت نام و شروع کلاس‌های سوادآموزی اطلاعی به من نمی‌دهد.	۵۳
*				فاصله خانه ما از محل کلاس‌ها زیاد است.	۵۴
*				در خانواده ما به دلیل مشغولیت زیاد، وقتی برای رفتن به سوادآموزی باقی نمی‌ماند.	۵۵

۱۴- فرضیه ۱) بین شهرهای مختلف از لحاظ عوامل مؤثر بر عدم استقبال تفاوت وجود دارد.

برای بررسی این فرضیه از روش تحلیل واریانس چندمتغیری استفاده کرده‌ایم که نتیجه آن در جدول زیر مشاهده می‌شود.

جدول ۷: آزمون تحلیل واریانس چند متغیری برای مقایسه متغیرها در بین شهرهای مختلف

نام آزمون	مقدار	F	df	df خطا	سطح معنی داری
پیلایی	۰/۳۸۶	۱۰/۵۰	۱۵	۱/۰۶۸	۰/۰۰۱
ویلکز	۰/۶۴۴	۱۱/۲۶۷	۱۵	۹۷۷/۶۴	۰/۰۰۱
هاتلینگ	۰/۵۰۸	۱۱/۹۴۷	۱۵	۱/۰۵۸	۰/۰۰۱
بزرگ‌ترین ریشه روی	۰/۴۰۵	۲۸/۸۴۶	۵	۳۵۶	۰/۰۰۱

همان طور که جدول بالا نشان می‌دهد تمامی آزمونهای مانوا معنی دار می‌باشند؛ یعنی تفاوت معنی داری بین شهرهای مختلف از نظر عدم استقبال از کلاس‌ها وجود دارد.

جدول ۸: بررسی اثرات بین گروهی برای مقایسه متغیرها در بین سنین مختلف

منبع تغییرات	عوامل	مجموع مجذورات	میانگین مجذورات	Df آزادی	درجه	F	سطح معناداری
سن	فرهنگی	۳۶۷/۱۸۳	۵۲/۴۵۵	۷		۰/۷۷۸	۰/۶۰۶
	اقتصادی	۳۱۵/۳۶۵	۴۵/۰۵۲	۷		۱/۲۷۰	۰/۲۶۴
	زمینه‌ای	۴۹۹/۵۰۵	۷۱/۳۵۸	۷		۱/۱۰۳	۰/۳۶۱
	آموزشی	۴۷۲/۴۳۵	۶۷/۴۹۱	۷		۰/۶۶۱	۰/۷۰۵
	خانوادگی	۱۰۳۵/۷۵۰	۱۴۷/۹۶۴	۷		۱/۴۹۵	۰/۱۶۸

همان طور که جدول بالا نشان می‌دهد هیچ کدام از آزمونهای مانوا معنی دار نمی‌باشند.

فرضیه ۳) بین وضعیت تأهل (مجرد و متأهل) از لحاظ عوامل مؤثر بر عدم استقبال تفاوت وجود دارد. برای بررسی این فرضیه از روش تحلیل واریانس چندمتغیری استفاده کرده‌ایم که نتیجه آن در جدول زیر مشاهده می‌شود.

جدول ۹: آزمون تحلیل واریانس چند متغیری برای مقایسه متغیرها در بین وضعیت تأهل

نام آزمون	مقدار	F	Df	df خطا	سطح معنی داری
پیلایی	۰/۰۸۶	۲/۱۱۰	۱۵	۱/۰۶۸	۰/۰۰۸
ویلکز	۰/۹۱۵	۲/۱۱۹	۱۵	۹۷۷/۶۴۰	۰/۰۰۸
هاتلینگ	۰/۰۹۰	۲/۱۲۴	۱۵	۱/۰۵۸	۰/۰۰۷
بزرگ ترین ریشه روی	۰/۰۶۲	۴/۳۹۸	۵	۳۵۶	۰/۰۰۱

همان طور که جدول بالا نشان می‌دهد تمامی آزمون‌های مانوا معنی دار می‌باشند. مدل مفروض روابط عوامل چندگانه (خانوادگی، فردی، فرهنگی- اجتماعی، آموزشی و اقتصادی) با عدم استقبال از کلاس‌های نهضت سواد آموزی در نمونه استان کردستان برازنده داده‌ها است. نتیجه تحلیل مسیر نشان می‌دهد که مدل پیشنهادی ما برازنده داده‌ها است. این امر بیانگر تأیید فرضیه اصلی پژوهش است.

۱۵- بحث و نظر

یکی از شیوه‌های معمول ایجاد کردن انگیزه در یادگیرندگان در جامعه ما استفاده از مؤلفه‌های انگیزش بیرونی مانند ارائه تقویت‌های مثبت و تشویق‌های بیرونی است. ضررهای نهفته این نوع محرک‌های انگیزشی وابسته کردن یادگیرنده به پاداش و مشروط کردن تلاش یادگیرنده است.

بنابراین اینکه در پژوهش حاضر یکی از عوامل عدم استقبال از کلاسهای نهضت سوادآموزی عامل انگیزشی است طبیعی به نظر می‌رسد چرا که پاداشهای بیرونی، شیوه‌های مدیریتی اجرایی و تدریس معلم محور از ویژگی‌های بارز این کلاسهاست. این در حالی است که موفق‌ترین نظریه انگیزشی در وادار کردن یادگیرنده نظریه کاهش محرک سائق حال است که بر مبنای آن احساس نیاز فرد، عادت‌ها و تمرینهای فرد، میزان جذابیت انجام کار برای فرد و نداشتن نوسان و تأخیر مهمترین عوامل مؤثر بر یادگیری و توان کار هستند نه عوامل و انگیزه‌های بیرونی. بر مبنای مدل خود تعیین گری دسی و ریا (۲۰۰۵) دادن اختیار به یادگیرنده، حمایت عاطفی و ارتباط مؤثر با یادگیرنده سه نیاز روانی ضروری هستند که اگر در کلاسهای نهضت سوادآموزی بر آن تأکید شود یادگیرندگان بیشتر به وسیله انگیزه درونی هدایت می‌شوند.

یکی دیگر از عاملهای عدم استقبال از کلاسهای نهضت سوادآموزی در پژوهش حاضر عامل خانوادگی است بر این مبنای که خانواده‌های ما سواد و یادگیری را برای زیستن ضروری نمی‌دانند و این تا حدودی موجه است؛ زیرا معمولاً بر نمره، رقابت و نوع مدرسه در آموزش بیشتر تأکید می‌شود تا یادگیری و رضایت تحصیلی؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود که با افزایش دادن زمان خواندن کتاب و مجله در خانواده‌ها، افزایش آموزش‌های غیر رسمی و فوق برنامه‌های جالب و جذاب الگوی مطالعه کردن را ترویج بدهیم.

یکی دیگر از عاملهای عدم استقبال از کلاسهای نهضت سوادآموزی در پژوهش حاضر عامل اقتصادی است و این مساله خیلی جای ابهامی نیست، زیرا بر مبنای نظریه ناهماهنگی شناختی فستینگر افراد با دو شناخت ناهماهنگ نمی‌توانند کنار بیایند و به توجیه نابسند می‌پردازند و برای هر کاری که دنبال توجیه بیرونی باشند توجیهات درونی کم می‌شود؛ بنابراین باید این نکته را مد نظر قرار دهیم که با دادن پاداش بیرونی و خدمات اقتصادی تنها می‌توان تعداد کمی از افراد را به سمت این کلاسها سوق داد چراکه دلیل، انگیزه و توجیه درونی در این افراد ضعیف است.

۱۶- منابع

۱. ازکیا مصطفی و احمدرش، رشید (۱۳۹۵)، روش‌های تحقیق کیفی از نظریه تا عمل، جلد دوم، تهران، انتشارات کیهان.
۲. انصاری، منیر (۱۳۸۷). بررسی عوامل مؤثر بر شرکت نکردن بزرگسالان بی‌سواد در کلاس‌های سوادآموزی مجری. تهران: سازمان نهضت سوادآموزی کشور.
۳. پور رمضان، عیسی و امیری میکال، محمد (۱۳۹۳). تحلیل نقش نهضت سوادآموزی در توسعه فرهنگی روستاهای استان گیلان، چشم‌انداز جغرافیایی در مطالعات انسانی، سال نهم، شماره ۲۶، بهار
۴. حسنی، محمد حسین (۱۳۸۹). درآمدی به روش‌شناسی تلفیقی در پژوهش‌های میان‌رشته‌ای علوم اجتماعی، فصلنامه مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی، دوره دوم، شماره ۴، ص ۱۵۳-۱۳۷.
۵. حکیم‌زاده، رضوان؛ قربانی، حسن و ملکی، عباس (۱۳۹۴). بررسی علل عدم استقبال بی‌سوادان از برنامه‌های سوادآموزی کشور: یک پژوهش ملی، فصلنامه مهندس فرهنگی شواری عالی فرهنگی، سال نهم، شماره ۸۴
۶. سازمان نهضت سوادآموزی (۱۳۹۳). برنامه ریشه‌کنی بی‌سوادی در جمهوری اسلامی ایران، وزارت آموزش و پرورش، ناشر؛ سازمان نهضت سوادآموزی، چاپ دوم، بهمن ماه
۷. سازمان نهضت سوادآموزی کشور (۱۳۹۵). بررسی علل رجعت به بی‌سوادی در سواد آموختگان دوره سوادآموزی و معادل آن در کشور از سال ۱۳۸۱ الی ۱۳۹۰، مجری: کرد نقابی، رسول، سامان نهضت سوادآموزی کشور.
۸. سازمان نهضت سوادآموزی کشور ۱۳۸۹، برنامه پنج‌ساله سوادآموزی، باسوادی گروه‌سنی ۱۰ الی ۴۹ سال در برنامه پنجم توسعه. تهران: سازمان نهضت سوادآموزی کشور.
۹. سالنامه آماری استان کردستان، ۱۳۹۲: استانداری استان کردستان، فصل ۱۳ (آموزش).
۱۰. صادق‌پور، ابراهیم (۱۳۸۷). بررسی علل عدم استقبال بی‌سوادان از کلاس‌های سوادآموزی مقدماتی از دیدگاه آموزشیاران نهضت سوادآموزی شرق تهران. تهران: سازمان نهضت سوادآموزی کشور.
۱۱. فلیک، اوه (۱۳۸۷) درآمدی بر تحقیق کیفی، ترجمه هادی جلیلی، چاپ دوم، تهران، نشر نی.
۱۲. مرکز آمار ایران، مجموعه سرشماری‌های سال ۱۳۹۰
۱۳. بیج، تانسی آل‌گبوزی، آنتونی ج او (۱۳۸۷). گونه‌شناسی طرح‌های پژوهشی به روش ترکیبی، ترجمه زینب مظفری، مدیریت فردا
۱۴. ابراهیم‌زاده، عیسی (۱۳۷۵). آموزش بزرگسالان. دانشگاه پیام نور. تهران. چاپ پنجم.
۱۵. انصاری، منیر؛ (۱۳۸۷). بررسی عوامل مؤثر بر شرکت نکردن بزرگسالان بی‌سواد در کلاس‌های سوادآموزی مجری. تهران: سازمان نهضت سوادآموزی کشور
۱۶. باقرزاده، علی (۱۳۹۱). سوادآموزی چرا و چگونه. سازمان نهضت سوادآموزی. تهران، چاپ اول
۱۷. باقرزاده، علی (۱۳۹۳). برنامه ریشه‌کنی بیسوادی در جمهوری اسلامی ایران. سازمان نهضت سوادآموزی. تهران، چاپ دوم.
۱۸. باقرزاده، علی (۱۳۹۲). برنامه ریشه‌کنی بیسوادی در جمهوری اسلامی ایران. سازمان نهضت سوادآموزی. تهران، چاپ اول
۱۹. باقرزاده، علی (۱۳۹۳). آیین‌نامه آموزشی سنجش و ارزشیابی دوره‌های آموزشی. سازمان نهضت سوادآموزی. تهران، چاپ اول.
۲۰. بهمنی، کامیار (۱۳۹۳) بررسی رابطه دوست داشتنی بودن آگاهی‌های تلویزیونی و نقش آن در خرید پایان‌نامه کارشناسی ارشد

۲۱. پوراحمدی (۱۳۷۴) پژوهشی تحت عنوان بررسی علل ضعف مردم برای سوادآموزی * نهضت سوادآموزی و معاونت اموراجتماعی استانداری کردستان.
۲۲. حبیب پور کتابی، کرم (۱۳۸۸)، راهنمایی جامع کاربرد SPSS در تحقیقات پیمایشی. انتشارات متفکران. تهران. چاپ چهارم.
۲۳. حسن نژاد، مصطفی (۱۳۹۳). فن آوری و اطلاعات ارتباطات توسعه سوادآموزی. سازمان نهضت سوادآموزی. تهران، چاپ اول
۲۴. حکیم زاده، رضوان (۱۳۹۲) پروژه بررسی علل عدم استقبال بی سوادان از برنامه های سوادآموزی در کشور تهران نهضت سوادآموزی
۲۵. خزامی پور، بشیر (۱۳۷۲). آموزش و یادگیری بزرگسالان. سازمان نهضت سوادآموزی. تهران. چاپ اول
۲۶. خضوعی ذوقی، مجید (۱۳۷۹). کلیات و عناصر آموزش بزرگسالان. سازمان نهضت سوادآموزی. تهران. چاپ اول
۲۷. دانای طوسی، مریم؛ کیامنش، علیرضا؛ ۱۳۸۸. رویکردهای نظری زیربنای تعریف سواد: شواهدی از برنامه درسی کشورهای آمریکا، کانادا، انگلستان، سنگاپور، سنگال، اندونزی و ایران فصلنامه نوآوری. های آموزشی، سال ۱، شماره ۸۸
۲۸. داوودپور (۱۳۷۳). مقایسه نگرش دو گروه بی سواد و کارشناسان نهضت سوادآموزی در رابطه با اجبا
۲۹. درودی، فریبرز؛ (۱۳۸۸). کاربرد فنون و روشهای مصورسازی اطلاعات و تأثیر سواد دیداری در فعالیت. های آموزش. ی فصلنامه نوآوری های آموزشی، سال ۱، شماره ۸۱
۳۰. رجایی پور، سعید، اکبری عمروآبادی، احمدرضا؛ (۱۳۸۶). بررسی نیازهای مطالعاتی نوسوادان شهری و - روستایی نهضت سوادآموزی. دومهنامه علمی پژوهشی دانشگاه شاهد، سال ۸۴، شماره ۲۴
۳۱. رئیس، مهنوش (۱۳۹۰). رابطه سواد سلامت با وضعیت عمومی و رفتارهای بهداشتی در. سالمندان شهر اصفهان. ن مجله تحقیقات نظام سلامت، سال ۱، شماره ۴
۳۲. زندوانیان نایینی، احمد؛ (۱۳۸۸) ضرورت تأسیس رشته فلسفه آموزش بزرگسالان به عنوان حوزه های میان-رشتهای در مقطع کارشناسی ارشد زیرمجموعه علوم تربیتی. فصلنامه مطالعات میان رشتهای در. علوم انسانی، دوره ۲، شماره ۸
۳۳. زندوانیان، احمد (۱۳۹۰). فلسفه آموزش بزرگسالان. دانشگاه یزد. قم. چاپ اول.
۳۴. سازمان تحصیل علوم و فرهنگ ملل متحد (۲۰۱۵). گزارش پایش آموزش برای همه. تهران. چاپ اول
۳۵. سازمان نهضت سوادآموزی (۱۳۹۲). گزارش نشت تخصصی. تهران. چاپ اول
۳۶. سازمان نهضت سوادآموزی (۱۳۹۳). گزارش نشت تخصصی روز جهانی سوادآموزی. تهران. چاپ اول
۳۷. سازمان نهضت سوادآموزی (۱۳۹۳). گزارش نشت تخصصی سوادآموزی مشارکت محور. تهران. چاپ اول
۳۸. سرمد، غلامعلی (۱۳۹۳). آموزش بزرگسالان و آموزش مداوم. سمت. تهران. چاپ یازدهم.
۳۹. شفیعی، ناهید (۱۳۹۳). مبانی آموزش بزرگسالان. دانشگاه آزاد اسلام شهر. اسلام شهر. چاپ دوم.
۴۰. صادق پور، ابراهیم؛ (۱۳۷۹) بررسی علل عدم استقبال بیسوادان از کلاسهای سوادآموزی مقدماتی از دیدگاه آموزشیاران نهضت سوادآموزی شرق تهران. ن تهران: سازمان نهضت سوادآموزی کشور
۴۱. صالحی، محمد، حاجی زاد، محمد؛ (۱۳۸۹). بررسی سواد عمومی کامپیوتری کارکنان دانشگاههای آزاد اسلامی استان مازندران. فصلنامه فن آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی، سال ۸ شماره ۸
۴۲. صباغیان، زهرا (۱۳۷۲). شناخت بزرگسالان روشهای سوادآموزی. سازمان نهضت سوادآموزی. تهران. چاپ دوم.
۴۳. صباغیان، زهرا؛ اکبری، سهیلا (۱۳۹۴). مبانی آموزش بزرگسالان، سمت. تهران. چاپ چهارم
۴۴. صباغیان، زهرا (۱۳۶۴). روشهای سوادآموزی بزرگسالان. تهران: مرکز نشر دانشگاهی.

۴۵. عزیزی، نعمت‌الله (۱۳۷۰). بررسی علل رجعت به بی‌سوادی از نظر نو سوادان استان کردستان/ نعمت‌الله عزیزی. پایان‌نامه (کارشناسی ارشد) - دانشگاه اصفهان.
۴۶. عظیمی، اکبر (۱۳۸۸). سند راهبردی سواد آموزی استان کردستان. سازمان نهضت سواد آموزی. سنندج. چاپ اول.
۴۷. علی زاده (۱۳۷۰) بررسی علل عدم استقبال روستاییان از دوره‌های آموزشی نهضت سوادآموزی، سفارش نهضت سوادآموزی استان اصفهان.
۴۸. قدسی، امیر (۱۳۷۲). بررسی عوامل مؤثر در جذب بی‌سودان به کلاس‌های سوادآموزی در همدان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علامه طباطبائی
۴۹. قربانی، رشید. (۱۳۹۴). بررسی شتاب بخشی سود آموزی آموزش و پرورش استان کردستان. انتشارات نویبان. سنندج. چاپ اول.
۵۰. قلی زاده و همکاران (۱۳۷۹) عنوان "بررسی علل عدم استقبال عشایر بی سواد از دوره‌های آموزشی نهضت سوادآموزی از دیدگاه آموزشیاران در شهرستان فریدونشهر".
۵۱. کاتلر، فلیپ؛ آرمسترانگ، گری (۱۳۹۲). اصول بازاریابی
۵۲. کردرستمی، مجید (۱۳۸۴). آموزش بزرگسالان چهار مقاله. سازمان نهضت سواد آموزی. تهران، چاپ اول
۵۳. کیخا، بتول، تهمتن، ایمان، محمدی، محمدحسن؛ (۱۳۸۹). بررسی وضعیت سواد اطلاعاتی اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی زاب. ل فصلنامه علمی پژوهشی رستمینه، دانشگاه علوم پزشکی زابل،
۵۴. لائو لاک، کریستوفر؛ رایت، لارن (۱۳۸۶). اصول و مدیریت بازاریابی خدمات. سمت. تهران. چاپ دوم
۵۵. محمدی، محمود (۱۳۷۹). بررسی عوامل مؤثر بر عدم شرکت بزرگسالان بی‌سواد در کلاس‌های سوادآموزی شهرستان درگز در سال تحصیلی ۱۳۷۷-۷۸. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه شهید بهشتی.
۵۶. مشتاقی، مرتضی (۱۳۷۱). سواد آموزی بزرگسالان در جهان سوم. انتشارات مدرسه. تهران، چاپ اول.
۵۷. میرزایی، محسن (۱۳۸۰). علل اجتماعی بیسوادی. سازمان نهضت سواد آموزی. تهران. چاپ اول
۵۸. همتی (۱۳۷۳). عنوان بررسی تأثیر خود رهبری در کاهش نرخ رجعت بیسوادی در میان نوسوادان شهرستان کرمانشاه در سالهای ۱۳۷۲-۱۳۷۳.
۵۹. هوشنگی (۱۳۷۴) بررسی علل عدم استقبال عده‌ای از بی سوادان از کلاس‌های آموزش شیری کردن سوادآموزی. شورای تحقیقات آموزش و پرورش استان مرکزی.

60. Basu, K. & J. Foster (1998), "On Measuring Literacy", *Economic Journal*, vol.108
61. Collins, P.M. (2011). *Motives for and Barriers to Participation in Postsecondary Educational Attainment in Northern Wisconsin*. Doctoral Dissertation. University of Wisconsin-Stout.
62. Jacob, H.V. (2004). *Barriers to Participation in Adult Basic Education and Training in the Sedibeng East and West Districts of the Gauteng Department of Education/ Matjeke*. Doctoral Dissertation. North-West University.
63. Linda, L. & K. Jessup (2010). *Barriers to Youth in Acquiring Literacy Assistance*. Funded by the National Literacy Secretariat Human Resources Development Government of Canada.
64. Nana (2010). *Identifying and Reducing Barriers to Participation in Adult Literacy and Numeracy Tuition*. The National Adult Literacy Agency pp.1733-1749.
65. Green, Cisca, (2002). *Adult education: an approach for use in consumer education programmers*. *Journal of Family Ecology and Consumer Sciences*, Vol 92.

66. Herman, Jacob, Velaphi, (2004). BARRIERS TO PARTICIPATION IN ADULT BASIC EDUCATION AND TRAINING IN THE SEDIBENG EAST AND WEST DISTRICTS OF THE GAUTENG DEPARTMENT OF EDUCATION. North-West University.
67. Malhotra, K, Naveen. Steven L. Sizoo Valerie P. Chorvat, (2000). BARRIERS TO ADULT PARTICIPATION IN UNDERGRADUATE EDUCATION.
68. Pearish, billy, joe, (2006). Life issues leading to success in community college degree seekers. Bachelor of Science in Education, Missouri Southern State College. Joplin, Missouri.
69. UNESCO (2011) Creating and sustaining literate environments. Asia and Pacific Regional Bureau for Education.

Literacy History (Case Study, Literacy in Kurdistan Province)

Rashid Ahmadrish¹

¹ Faculty Member of Farhangian University of Kurdistan, Sanandaj, Iran

Abstract

Literacy and literacy, especially adult literacy, is one of the major social issues that requires the attention of the various institutions and organizations, both governmental and non-governmental. The lack of referral and welcoming of low literacy and illiteracy classes from the literacy movement is among the major issues that the present study seeks to explain why non-literate students are not referred. This study, conducted over a period of about two years, in collaboration with a large number of colleagues, including the main contributors to the research, as well as officials, interviewers and interviewees, and in particular the supervisor, was conducted in the province of Kurdistan. It attempts to explain the cultural-social, family, economic, and psychological and contextual factors affecting the lack of acceptance of illiterate by the literacy movement classes. The results of the research show that our modern education is paradigmatic and does not leave room for the learner's thinking and challenge. While today's model is the training of guerrilla theorists who have considered creative and fruitful thinking and are based on principles such as symmetry, repair, and incomplete gestalt following cognitive learning in the classroom.

Keywords: Literacy, Adults, Literacy Movement, Kurdistan Province
